

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена питанню загальних засад протидії корупції в Україні. У статті висвітлюються проблеми сучасного стану корупції в Україні та недоліки загальних антикорупційних засад у відповідності до чинного законодавства. У статті характеризуються механізми використання загальних засад для протидії корупції як в локальних, так і загальних випадках.

Ключові слова: корупція, корупційні дії, загальні засади протидії корупції, основні засади запобігання корупції, механізм протидії корупції.

Постановка проблеми. У контексті розгляду основних засад протидії корупції в Україні слід під час визначення основних проблем, що стали передумовою до написання цієї наукової статті, зазначити, що за наявності корупції в Україні порушуються два чи не одних із основних засад в Україні – принцип рівності всіх перед законом та принцип соціальної справедливості.

За результатами наявності такого явища в державі як корупція з'являється велика кількість чинників, які впливають негативно майже на кожен сферу суспільного життя, а саме довіра населення до влади підбивається, рівень інвестиційної діяльності в Україні знижується, адже інвестор не хоче заходити на корупційний ринок, також з'являється монополізм, що також не дає можливості розвиватись бізнесу в країні, а найбільш проблемний критерій, на нашу думку, – це лобювання індивідуальних питань в органам місцевого самоврядування та державної влади.

Тож, розглянувши найрозповсюдженіші проблеми, ми вважаємо, що корупція є вкрай негативним явищем сьогодні в Україні та вважаємо актуальним проводити наразі дослідження необхідної для України речі – протидії корупції в Україні. Саме тому пропонується до підвищеного наукового інтересу та наукового розгляду із розробкою необхідних, на нашу думку, пропозицій до вдосконалення такої протидії.

Ціль даної роботи – дослідити та проаналізувати ефективність діяльності державних органів, саме антикорупційних, а також запропонувати чинники удосконалення їхньої діяльності.

Об'єктом даного дослідження є правовідносини у сфері дотримання загальних засад протидії корупції в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням питання загальних засад протидії корупції в Україні займалися наступні науковці: Андрійко О. Ф., Бандурка О. М., Баштанник В. В., Багрий-Шахма-

тов Л. В., Бездольний М., Василичук В. І., Дудоров О. О., Кальман О. Г., Кожевніков О. А., Кулаковський Р., Литвиненко В. І., Лук'янець Д. М., Мельник М. І., Михалева Г. В., Невмержицький Є. В., Онишук О. О., Погорецький М. А., Пелішенко В. О., Тацій В. Я., Хмара О., Хавронюк М. І., Яфонкін А. О. тощо.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, слід зазначити, що протидія та запобігання корупції в Україні є чи не найбільшим завданням на сьогодні, адже після зміни влади у 2014 році почалися дуже активні кроки до реформування діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, направлені саме на подолання корупції в Україні, тож вважаємо, що у випадку зменшення обертів боротьби з корупцією, всі зроблені попередньо кроки до зменшення корупції в Україні зійдуть на нуль, тож маємо на меті, досліджувати це проблемне питання і вважаємо, що саме ефективна діяльність науковців у сфері боротьби з корупцією та ефективна діяльність державних менеджерів у процесі боротьби з корупцією може не лише здійснити ефективні механізми подолання корупції в Україні, а і значно зменшити кількість корупційних діянь в Україні.

Визначаючи поняття «корупція», перш за все слід зазначити, що остання визначається як складне негативне суспільне явище, зумовлене внутрішніми політичними, економічними, культурними й адміністративними чинниками [2].

На думку Мельника М. І. корупція є різновидом соціальної корозії, що псує з часом органи державної влади та місцевого самоврядування, суспільство зокрема, та державу загалом. Суспільна традиція «послуга за послугою» і породжує корупцію, закладена у менталітеті суспільства, з чим ми беззаперечно погоджуємось [3, с. 34].

На думку Невмержицького Є. В. корупцією слід вважати насамперед соціально-політичне явище, основною характеристикою якого є використання законодавчої, виконавчої та судової влади відповідними посадовими особами, використання громад-

ськими формуваннями, установами, підприємствами та організаціями всіх форм власності свого службового становища для отримання неправомірної вигоди для себе чи когось [4, с. 44].

Закон України «Про запобігання корупції» надає визначення поняттю «корупція» та «неправомірна вигода» – поняття, яке було використано у попередньому визначенні поняття.

Тож, корупцією, відповідно до Закону, є використання визначеною ним особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

А неправомірною вигодою, у свою чергу, є грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи не грошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [1].

Корупція, як і інші негативні явища, мають власні форми прояву. І необхідним є виведення наступних форм прояву корупції в Україні:

Вважаємо, що найбільш дослідженими в Україні є наступні форми прояву корупції, а саме:

– хабарництво – отримання певної незаконної вигоди, зазвичай грошової суми, або фіксований відсоток від певної ціни, за виконання певної затребуваної дії. Зазвичай необхідність у хабарі виникає під час необхідності прискорення виконання певної дії; здійснення послуги позачергово тощо;

– розкрадання – привласнення чужого майна, зазвичай державного чи комунального, у незаконний спосіб особами, що мають зазвичай певні посадові можливості; або ж посадова особа використовує державну установу систематично для того, щоб забезпечити та розширити власні інтереси.

– вимагання – примушування приватної або юридичної особи сплатити гроші або надати інші цінності в обмін на певні дії або бездіяльність.

– непотизм – це форма вирішення питань незаконним чином за допомогою родинних чи дружніх зв'язків, у результаті чого виникають несправедливі великі поступки під час укладання угод, призначення родичів, друзів на важливі посади, пільгової купівлі власності, доступу до твердих валют тощо.

– зловживання посадовим становищем – форма корупційних діянь, які вчиняються для задоволення

корисливих чи інших особистих інтересів або інтересів інших осіб;

– лоббізм – вплив особи, яка за функціональними чи посадовими можливостями має змогу здійснити такий вплив, на прийняття певних рішень законодавчими чи виконавчими органами держави [5].

Але слід зазначити, що відповідні форми прояву корупції не є безпідставними, а саме мають причини виникнення, тож пропонуємо розглянути такі причини виникнення корупційних форм:

1) історична пам'ять як наслідок відношення суспільства до послуг зважаючи на попередні історичні характеристики життя суспільства, а саме звичка так званого принципу «послуга за послугою»;

2) часта змінюваність державної влади як наслідок психологічного ставлення посадової особи до чогось тимчасового і результат чого не буде важливим для посадової особи, у зв'язку із тим, що посада буде зайнята кимось іншим;

3) перерозподіл державної власності, який спровокував великий прорив корупційних діянь, які і по сьогоднішній день спричинюють жахливі наслідки, а саме пострадянський період оцінки майна, великої приватизації тощо;

4) тіньова економіка як економічна діяльність, яка на сьогодні не може бути проконтрольована державою, а розвивається дуже швидко, незаконним чином створюючи монополії тощо.

5) неефективність державного контролю митних органів, що призводить до контрабанди, що значно негативно впливає на державний бюджет [6, с. 74–75].

Необхідно наразі звернути увагу на державні правоохоронні органи, що мали б займати чи не найважливіше місце у механізмі протидії корупції. Зважаючи на досвід зарубіжних країн, у нашій країні слід утворити спеціальні правоохоронні антикорупційні органи, адже найбільших досягнень у зарубіжних країнах в антикорупційній сфері досягли ті, що створили незалежні спеціалізовані антикорупційні органи.

Стаття 1 Закону України «Про запобігання корупції» визначила як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції: органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції [1].

Однак, на сьогодні, ще не запрацював Антикорупційний суд, тож виходить, що діяльність попередньо зазначених органів втрачає свою ефективність.

Також, вважаємо за необхідне наголосити, що нарівні зі спеціалізованими навчальними закладами, такими як Академія адвокатури України, Академія прокуратури України, Національна академія внутріш-

ніх справ України, залишається питання чи створюватиметься спеціалізований навчальний заклад антикорупційний, напрямку освіти, адже, на нашу думку, у ньому є найбільша потреба.

Слід згадати про Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», де акцентується проблема антикорупційної діяльності та визначається антикорупційна реформа визначена як одна з пріоритетних поряд з реформою системи національної безпеки і оборони, судовою реформою та реформою правоохоронної системи, децентралізацією та реформою державного управління [10].

Висновки. На нашу думку, антикорупційна реформа – це в першу чергу суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету через присікання контрабанди, розкрадання тощо,

підвищення міждержавної позиції України у рейтингу країн, який містить рейтинг корупції у тій чи іншій державі. Саме реформування має передбачати повну незалежність антикорупційного органу в першу чергу, відкритість будь-яких державних закупівель, навіть тих, що здійснюються на місцях з місцевих бюджетів тощо; якнайшвидший початок функціонування Спеціалізованого антикорупційного суду; відкритість у сплаті податків установ підприємств та організацій усіх форм власності; відмова від готівкового розрахунку; розвиток електронного врядування; створення антикорупційного спеціалізованого навчального закладу; забезпечення повної відкритості приватизаційних процесів; професійність кадрів антикорупційних органів та залучення громадськості до антикорупційних процесів зокрема, та антикорупційної діяльності загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
2. Ефективність запобігання та протидії корупції в Україні: проблеми та перспективи. URL: <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2015/02/blog-post.html>.
3. Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства. Київ: Парлам. вид-во, 2000. 256 с.
4. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія. Київ: КНТ, 2008. 368 с.
5. Форми та види корупції. URL: <https://buhgalter.com.ua/news/zapobigannya-ta-protydiya-koruptsii/yaki-ye-formi-ta-vidi-koruptsiyi/>
6. Мовчан А. В., Мовчан М. А. Основні причини поширення корупційних явищ в органах державної влади України. *Проблеми антикорупційної діяльності в Україні*: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18 трав. 2015 р.) / МАУП. Київ: МП «Лесья», 2015. С. 73–76.
7. Литвиненко В. І. Концепція адміністративно-правового забезпечення протидії корупції в Україні: наук. – аналіт. доп. / В. І. Литвиненко, П. Я. Пригунов та ін.; [за заг. ред. В. І. Литвиненка]. Київ: ДП«Вид. дім «Персонал», 2016. 89 с.

REFERENCES

1. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14 zhovt. 2014 r. # 1700-VII. (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 49, art. 2056 [in Ukrainian].
2. Efektyvnist zapobihannia ta protydii koruptsii v Ukraini: problemy ta perspektyvy URL: <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2015/02/blog-post.html>. [in Ukrainian].
3. Melnyk, M.I. (2000). *Khabarmytstvo: zahalna kharakterystyka, problemy kvalifikatsii, udoskonalennia zakonodavstva*. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian]
4. Nevmerzhytskyi, Ye.V. (2008). *Koruptsiia v Ukraini: prychny, naslidky, mekhanizmy protydii*. Kyiv: KNT [in Ukrainian]
5. Formy ta vydy koruptsii. URL: <https://buhgalter.com.ua/news/zapobigannya-ta-protydiya-koruptsii/yaki-ye-formi-ta-vidi-koruptsiyi/> [in Ukrainian].
6. Movchan, A.V., Movchan, M.A. (2015). *Osnovni prychny poshyrennia koruptsiinykh yavyshev v orhanakh derzhavnoi vlady Ukrainy. Problemy antykoruptsiinoi diialnosti v Ukraini*: zb. mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 18 trav. 2015 r.) – *Problems of Anti-Corruption in Ukraine*: Sb. mater International science-practice conf. (Kyiv, May 18, 2015). MAUP. Kyiv: MP «Lesia», С. 73–76 [in Ukrainian].

7. Lytvynenko, V.I., Pryhunov, P.Ya. et al. (2016). Kontsepsiia administratyvno-pravovoho zabezpechennia protydii koruptsii v Ukraini: nauk. – analit. dop. (Lytvynenka V.I. Eds.) Kyiv: DP«Vyd. dim «Personal» [in Ukrainian].

ПАШКОВСКИЙ В. В.

аспирант кафедры административного права Киевского университета рыночных отношений

ОБЩИЕ ПРИНЦИПЫ БОРЬБЫ С КОРРУПЦИЕЙ В УКРАИНЕ

Статья посвящена вопросу общих основ противодействия коррупции в Украине. В статье освещаются проблемы современного состояния коррупции в Украине и недостатки общих антикоррупционных принципов в соответствии с действующим законодательством. В статье характеризуются механизмы использования общих основ для противодействия коррупции как в локальных, так и общих случаях.

Ключевые слова: коррупция, коррупционные действия, общие принципы противодействия коррупции, основные принципы предотвращения коррупции, механизм противодействия коррупции.

PASHKOVSKY V. V.

Postgraduate Student, Department of Administrative Law, Kyiv University of Market Relations

GENERAL PRINCIPLES OF THE FIGHT AGAINST CORRUPTION IN UKRAINE

Problem setting. The article is devoted to the issue of general principles of combating corruption in Ukraine. The analysis of available scientific publications showed the need to study this issue, as the result of the change in legislation and the presence of new anti-corruption bodies in Ukraine is an actual subject of the study.

Target of research. The article deals with the current state of corruption in Ukraine and the disadvantages of general anti-corruption principles in accordance with the current legislation. The article describes the mechanisms of using the general principles for combating corruption in both local and general cases.

Analysis of resent researches and publications. The following scientists worked on the issue of general principles of combating corruption in Ukraine: Andryko O. F., Bandurka .O. M., Bashtannik VV, Bagrie-Shakhmatov LV, Bezdolny M., Vasilynychuk V. I., Dudorov O. O., Kalman O. G., Kozhevnikov O. A., Kulakovsky R., Litvinenko VII., Luk'yanets D. M., Melnyk M. I., Mikhaleva G. V., Nevmerzhitsky E. V., Onyshchuk O. O., Pogoretsky MA, Pelishenko V. O., Tatus V. Ya., Khmara O., Khavronyuk M. I., Yafonkin A. O. and others like that.

Corruption is a socio-political phenomenon, the main characteristic of which is the use of legislative, executive and judicial authorities by relevant officials, the use of public formations, institutions, enterprises and organizations of all forms of ownership of their official position to obtain unlawful benefits for themselves or someone.

The article deals with the following forms of corruption: bribery, theft, extortion, nepotism, abuse of office and lobbying.

Article's main body. In our opinion, anti-corruption reform is, first of all, a significant reduction in corruption in Ukraine, a reduction in the state budget losses due to the contraction of smuggling, theft, etc., an increase of the interstate position of Ukraine in the ranking of countries, which is the ranking of corruption in one or another state.

Conclusions and prospects for the development. We proposed, on the basis of the results of consideration of this problematic issue, in the scientific article, to increase at the legislative level the requirements to employees of anti-corruption bodies, to change the hierarchy of anti-corruption activities and to increase at the legislative level responsibility for corrupt activity.

Keywords: corruption, corruption actions, general principles of counteraction to corruption, basic principles of prevention of corruption, mechanism of counteraction to corruption.

Пашковський В.В. Загальні засади протидії корупції в Україні. *Право та інноваційне суспільство* : електрон. наук. вид. 2018. № 2 (11). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2018/12/Pashkovsky11.pdf>.